

המכללה האקדמית נתניה ביה"ס למשפטים

משפט חוקתי
ד"ר שוקי שגב
תש"ע, מועד א'

הוראות:

- א. משך הבחינה שלוש שעות. לא תינתן כל הארכת זמן. נא תכננו את מסגרת הזמן שלכם בהתאם.
- ב. ספרים סגורים.
- ג. יש לכתוב את התשובות על צידו האחד של הדף.
- ד. כתיבה מעבר למקום המוקצב לא תיבדק.
- ה. הקדישו מחשבה לתשובה לפני שתחילו לכתוב אותה והשתמשו באסמכתאות.

ענו על כל השאלות הבאות:

1. בעקבות המהפכה החוקתית נטען כי ישראל נהנית מקיומה של חוקה פורמאלית וכי במספר פעמים בוטלו הוראות חוק שונות על ידי בית המשפט העליון בשל סתירת הוראות החוקה. דונו בטענה זו תוך התייחסות למושג חוקה פורמאלית ומאפייניה. האם ניתן להסיק מעצם קיומה של ביקורת שיפוטית על חקיקה ראשית קיומה של חוקה? האם ניתן להסיק מעצם קיומה של חוקה קיומה של ביקורת שיפוטית?
(15 נק' – מקסימום שני עמודים)

2. בבג"ץ 3511/02 עמותת "הפורום לדו קיום בנגב" נ' משרד התשתיות, נקבע:
"מעמדה הנורמטיבי של הוראה זו [סעיף 15(ג) לחוק יסוד: השפיטה] הוא מעמד חוקתי על-חוקי... עניינה איננו רק בדיני הסמכות הדיונית - כפי שניתן אולי להבין מחלק מפסקי הדין שעסקו בה - אלא גם בדיני הסעד המהותי. '...כל תרופה וכל סעד אשר יישרו בעיני בית-משפט זה והנראים לו כדרושים לעשיית צדק הם בהישג ידו'. אמנם, ככלל, יירתע בית המשפט הגבוה לצדק מלהעניק... סעד אשר אינו עולה בקנה אחד עם דבר חקיקה אחר, אף אם מעמדו הנורמטיבי נמוך יותר. ואולם, בנסיבות חריגות ויוצאות דופן, כאשר המקרה 'זועק לשמיים' ואין דרך חוקית אחרת להושיט בו 'סעד למען הצדק', לא מן הנמנע כי בית המשפט יזקק לסמכות 'בלתי קונוונציונאלית' זו."

הסבירו דברים אלה. מהן הבעיות העולות מהגישה הנ"ל?
(15 נק' – מקסימום שני עמודים)

3. בבג"ץ 769/02 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ממשלת ישראל, שעסק בחוקיותם של ה"סיכולים הממוקדים" כתב הנשיא ברק:
"לטענת חוסר השפיטות הנורמטיבית אין בסיס משפטי, לא באופן כללי ולא בעניין שלפנינו. ...היקפה של דוקטרינת חוסר השפיטות המוסדית בישראל אינו ניכר. על גבולותיה אין הסכמה. כשלעצמי, סבור אני כי יש להכיר בה בגבולות מצומצמים מאוד...
יהא עניין זה כאשר יהא, אין לה תחולה בעתירה שלפנינו...."

הסבירו דברים אלה וחוו דעתכם תוך התייחסות לטעמים העומדים בבסיס דוקטרינת אי השפיטות. מדוע סירב הנשיא ברק להכיר באי השפיטות המוסדית בעניין הנ"ל? האומנם היקפה של דוקטרינת השפיטות המוסדית בישראל אינו ניכר?
(15 נק' – מקסימום שני עמודים)

4. בארו את חמשת המושגים הבאים (3 נק' למושג - מקסימום שש שורות למושג)

א. זכות עמידה בעתירות להביאס קורפוס.

ב. עניין לוכנר נ' ניו יורק.

ג. חוק המעבר לכנסת השניה.

ד. פסקת שימור הדינים.

ה. עניין דוברין.

5. אירוע (40 נק' - מקסימום שני עמודים)

לאור הכשלים של גורמי האכיפה, המשטרה ומשרד התחבורה לטפל בבעיית תאונות הדרכים בישראל ולאור כמות הנפגעים הגבוהה מדי שנה בכבישים בכלל ובחודשים האחרונים בפרט, נשמעה ביקורת ציבורית רבה על אוזלת יד הרשויות.

בישיבה מיוחדת בכנסת הצהיר שר התחבורה, מר מזדה, כי הוא הגיש הצעת חוק מטעמו, בה מוצע כי כל נושא הטיפול בתאונות הדרכים כולל בתי המשפט לתעבורה ושפיטת עברייני תנועה יועברו לניהול, פיקוח ואכיפה של חברה פרטית, בשם "כביש בטוח", במטרה לייעל את הטיפול בתאונות הדרכים. בין השאר הצעת החוק מעניקה סמכות לחברת "כביש בטוח" להחרים רכבים של עברייני תנועה לתקופות ממושכות ולהורות על מעצר, לתקופה של שבוע ימים, עברייני תנועה שנתפסו נוהגים כשהם בגילופין או תחת השפעת סמים.

הצעת החוק הממשלתית שהגיש מר מזדה כללה בנוסף סעיף בו נקבע כי לאור האחוזים הגבוהים של עברייני תנועה בקרב צעירים בני המגזר הערבי, הרי שלא יוענק רישיון נהיגה לפני גיל 22 לבני המגזר הערבי ואלה יידרשו לעבור לפחות 50 שיעורים לפני שיוורשו לגשת לטסט. בנוסף נקבע בחוק כי "אין לשנות חוק זה אלא ברוב של 61 חברי כנסת".

ההצבעה על החוק הייתה אמורה להתקיים מיד לאחר תום חג הרמאדן, אולם ברגע האחרון הקדים יו"ר הכנסת את ההצבעה על החוק לשעת לילה מאוחרת יום לפני סיום חג הרמאדן, עת שהו ח"כ הערביים בביתם. לפיכך ברגע ההצבעה לא נכח אף ח"כ ערבי במליאה. הצעת החוק עברה בכנסת בשלוש קריאות ברוב של 15 תומכים וללא מתנגדים.

א. משה, צעיר אשר נתפס נוהג בשיכרות נעצר והובא לדיון במסגרת בית הדין לתעבורה של חברת "כביש בטוח". בית הדין הורה על מעצרו של משה לתקופה של שבע ימים אך בדרך למעצר הצליח משה לחמוק משומריו ונתפס רק כעבור שלושה ימים והובא למעצר. משה, בעודו במעצר, החליט כי ברצונו להגיש עתירה נגד חוקתיות החוק אשר מקנה סמכויות נרחבות לחברת "כביש בטוח" ולהורות על שיחררו המידי.

ב. ח"כ בארכה יחד עם ארגון עדאללה עתרו אף הם נגד חוקתיות החוק לאור דרך קבלתו של החוק והפגיעה בשיוויון ביחס לבני המגזר הערבי וביקשו לפסול את החוק.

דונו בטענותיהם האפשריות ובפסק דינו של בית המשפט העליון בסוגיות השונות אשר העתירות מעוררות.

בהצלחה!!!

